

Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/index>

Wat Wang Tawan Tok Nakhon Si Thammarat, Thailand

pp. 971-981

บทความวิจัย

อนุภาคเหนือธรรมชาติในรายการช่องส่องผีที่นำเสนอผ่านเว็บไซต์ยูทูบ พ.ศ. 2562-2563*

SUPERNATURAL MOTIFS IN THE REAL GHOSTS; A SHOW AIRED ON YOUTUBE DURING 2019-2020

โยธิน ช่างฉลาด¹, อุมารินทร์ ตูลารักษ์¹Yothin Changchalaht¹, Umarin Tularak¹¹มหาวิทยาลัยขอนแก่น¹Khon Kaen University, Thailand¹Corresponding author E-mail: yothinch4289@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอนุภาคเหนือธรรมชาติในรายการช่องส่องผีที่นำเสนอผ่านเว็บไซต์ยูทูบ พ.ศ. 2562-2563 และ 2) ศึกษาความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติในรายการช่องส่องผีที่นำเสนอผ่านเว็บไซต์ยูทูบ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์บทสนทนาในรายการช่องส่องผีที่นำเสนอผ่านเว็บไซต์ยูทูบในระยะเวลา 1 ปี ระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ. 2562 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2563 รวมจำนวนทั้งสิ้น 46 เรื่อง ใช้แนวคิดอนุภาคของ Stith Thompson ในการศึกษาอนุภาคเหนือธรรมชาติจากบทสนทนาในรายการช่องส่องผี โดยแบ่งอนุภาคเหนือธรรมชาติออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกได้แก่ตัวละคร เช่น ผี เทวดา สัตว์ หรือมนุษย์ที่แปลงพิสดาร กลุ่มที่สองได้แก่วัตถุสิ่งของ เช่น ของวิเศษ สิ่งของต่าง ๆ ที่มีคุณสมบัติไม่ธรรมดา และกลุ่มที่สามได้แก่เหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติ และนำเสนอผลที่ได้จากการวิจัยโดยใช้วิธีพรรณานาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 1) อนุภาคเหนือธรรมชาติแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ อนุภาคตัวละคร จำนวน 32 อนุภาค อนุภาควัตถุสิ่งของ จำนวน 10 อนุภาค และอนุภาคเหตุการณ์หรือพฤติกรรม จำนวน 19 อนุภาค 2) ความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติ ได้แก่ การอุทิศส่วนบุญ การกลับชาติมาเกิด การ

* Received 7 December 2022; Revised 26 December 2022; Accepted 28 December 2022

ขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การเซ่นไหว้ผี ผีเข้าสิงคน และตัวตายตัวแทน การศึกษาอนุภาคและความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติทำให้เห็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทย ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นแรงผลักดันในการดำเนินชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้า อีกทั้งมีส่วนช่วยให้คนทำความดี รักษาศีลเพื่อต้องการหลุดพ้นจากความทุกข์ ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติตนของคนในสังคมให้อยู่ในศีลธรรม

คำสำคัญ: อนุภาค, สิ่งเหนือธรรมชาติ, รายการช่องส่องผี, ยูทูบ

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study supernatural motifs in the Real Ghosts, a show aired on YouTube during 2019-2020, and 2) study supernatural beliefs in the Real Ghosts that was aired on YouTube. This research is qualitative, analyzing conversations in the Real Ghosts, a show aired on YouTube during 2019-2020 in 46 episodes, and using the motifs concepts of Stith Thompson to study supernatural motifs from the Real Ghosts. The supernatural motifs were divided into 3 groups. The first group consisted of ghosts, angels, animals, or unusual humans. The second group consisted of objects such as magical items, items with extraordinary properties, and the third group consisted of events or supernatural behavior. The results of the study were presented by descriptive and analytical methods. The research found that: 1) the supernatural motifs were divided into 3 groups, the first group consisted of characters with 32 motifs, the second group consisted of objects with 10 motifs, and the third group consisted of events or supernatural behavior with 19 motifs. 2) The supernatural beliefs such as merit dedication, reincarnation, praying to sacred objects, worshiping ghosts, possession, and successors. A study of supernatural motifs and supernatural beliefs caused a social phenomenon that influences the lifestyle of people in Thai society; supernatural belief as a spiritual anchor to keep life on a prosperous track and helps people to do good, adhering to precepts of the need for liberation, causing people to behave in a moral way.

Keywords: Motif, Supernatural, the Real Ghosts TV show, YouTube

บทนำ

สังคมไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ แม้เทคโนโลยีจะพัฒนามากเพียงใด ความเชื่อเหล่านี้ก็ยังปรากฏอยู่ เช่น ภาพยนตร์ผีไทยที่ได้รับความนิยมและถูกผลิตขึ้นอย่าง

หลากหลาย โดยสร้างภาพจำเกี่ยวกับตัวผี ให้มีลักษณะจำเพาะด้วยเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ที่มาจากตำนานหรือเรื่องเล่าที่มีอยู่ในสังคม (อรณิชา เจริญสุข, 2562) นอกจากภาพยนตร์ผีที่ผู้คนในสังคมไทยให้ความสนใจแล้ว ยังมีรายการวิทยุที่ให้ผู้ฟังจากทางบ้านโทรมาเล่าเรื่องผี เช่น เดอะซ็อคเรดิโอ เดอะโกสต์เรดิโอ อังคารคลุมโปง เป็นต้น ซึ่งก็ได้รับความนิยมและอยู่คู่กับสังคมไทยเรื่อยมา จนกระทั่งปัจจุบันก็มีรายการโทรทัศน์ที่น่าเสนอเรื่องผี โดยให้ผู้มีจิตสัมผัสที่เชื่อว่าสามารถสื่อสารกับวิญญาณได้มาช่วยแก้ปัญหาให้กับแขกรับเชิญจากทางบ้าน ที่เดือดร้อนจากสิ่งเร้นลับ รวมถึงรายการล่าท้าผี ที่พยายามพิสูจน์การมีตัวตนของสิ่งเหนือธรรมชาติให้เป็นที่ประจักษ์ อีกทั้งเทคโนโลยีที่ทันสมัยยังได้เชื่อมโยงเข้ากับสิ่งเหนือธรรมชาติ ได้แก่ เครื่องตรวจจับผีในรายการท้าผี แอปพลิเคชันดูดวง แอปพลิเคชันไหว้เจ้า ตักตากลูกเทพ เป็นต้น (คมกฤษ อู่เต็กเค่ง, 2560)

นิทานเรื่องผีมีอยู่ในทุกสังคม จากหนังสือดรรชนีอนุภาคนิทานพื้นบ้าน (Motif-Index of Folk Literature) ของสตติ ทอมป์สัน ซึ่งมีอนุภาคที่เกี่ยวกับผีในนิทานหลายสิบอนุภาค เช่น รถเข็นไม่ได้เพราะผีนั่งอยู่ นอนหลับบนทางเดินของผี ต้นไม้มีผีเฝ้าอยู่ ฯลฯ (ประคอง นิมนานเหมินท์, 2551) โดยความหมายของอนุภาค (Motif) ในทางคติชนวิทยา หมายถึงหน่วยย่อยในนิทานที่ได้รับการสืบทอดและดำรงอยู่ในสังคมหนึ่ง ๆ และเหตุที่ได้รับการสืบทอดก็เพราะ “ไม่ธรรมดา” น่าสนใจทางความคิดและจินตนาการ อนุภาคอาจเป็นตัวละคร วัตถุสิ่งของ พฤติกรรมของตัวละครหรือเหตุการณ์ในนิทาน (ศิริพร ณ ถลาง, 2557) การศึกษาด้านคติชนวิทยาในวงวิชาการไทยที่ศึกษาเรื่องเล่าโดยใช้แนวคิดอนุภาคมีจำนวนมาก โดยเชื่อว่าอนุภาคเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในนิทานที่สามารถนำไปศึกษาเชื่อมโยงในประเด็นใหญ่ที่กว้างออกไป นำไปสู่การเข้าใจวัฒนธรรม และอธิบายความคิดและจินตนาการของมนุษย์ได้อย่างมีระบบและเป็นเหตุเป็นผล (กฤตยา ณ หนองคาย, 2556)

รายการช่องส่องผีที่น่าเสนอผ่านเว็บไซต์ยูทูบเป็นรายการที่ได้รับความนิยมจากผู้ชมคลิปของรายการส่วนมากมีจำนวนครั้งที่ผู้ชมเข้าชมตั้งแต่หลักแสนถึงหลักล้านครั้ง ผู้ดำเนินรายการ 3 คน ได้แก่ นายเชษฐวุฒิ วัชรคุณ ในรายการเรียกกันว่า พี่บ๊วย นายศราวุฒิ วรพัทธ์ทวีโชติ ในรายการเรียกกันว่า พี่เจมส์หรืออาจารย์เจมส์ และ นางสาวสุระประภา หิรัญบุญญะโชติ ในรายการเรียกกันว่า อาจารย์เรนนี่ ซึ่งเป็นผู้ใช้สัมผัสพิเศษหรือที่เรียกว่าสัมผัสที่ 6 สื่อสารกับสิ่งเร้นลับเหนือธรรมชาติที่ปรากฏตัวผ่านหน้าจอแท็บเล็ตจากกล้องส่องผี โดยเชื่อว่ากล้องส่องผีสามารถตรวจจับพลังงานของสิ่งเหนือธรรมชาติได้ เช่น ผี เทวดา อมนุษย์ พญานาค เป็นต้น รูปแบบการดำเนินรายการแสดงให้เห็นการมีตัวตนของสิ่งเหนือธรรมชาติถ่ายทอดผ่านคำบอกเล่าเรื่องราวที่มีตัวละคร วัตถุสิ่งของ และเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่ไม่ธรรมดา ปรากฏพิธีกรรมการเช่นไหว้บูชา เรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อ เช่น การอุทิศส่วนบุญโลกหลังความตาย และสิ่งเหนือธรรมชาติอื่น ๆ อีกมากมาย

จากรูปแบบรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติเหล่านี้ การศึกษาข้อมูลด้านคติชนวิทยาประเภทเรื่องเล่าโดยนำแนวคิดอนุภาค (Motif) มาศึกษาสิ่งเหนือธรรมชาติในรายการ จะทำให้เห็นจุดเด่นและความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในรายการ ดังนั้น ในบทความนี้ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดอนุภาค (Motif) มาศึกษาอนุภาคเหนือธรรมชาติและวิเคราะห์ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติของสังคมไทยร่วมสมัยในรายการช่องส่องผี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอนุภาคเหนือธรรมชาติในรายการช่องส่องผีที่นำเสนอผ่านเว็บไซต์ยูทูบ พ.ศ. 2562-2563
2. เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติในรายการช่องส่องผีที่นำเสนอผ่านเว็บไซต์ยูทูบ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีศึกษาจากตัวบทข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ บทสนทนาเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติซึ่งได้มาจากคำบรรยายภาษาไทยจากคลิปรายการช่องส่องผีที่นำเสนอผ่านเว็บไซต์ยูทูบในระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2562 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2563 รวมจำนวนทั้งสิ้น 46 เรื่อง ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 1) สำรวจและรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอนุภาคเหนือธรรมชาติ และรวบรวมบทสนทนาของผู้ดำเนินรายการที่ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูล 2) วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์อนุภาคเหนือธรรมชาติโดยใช้แนวคิดอนุภาค (Motif) ซึ่งประยุกต์จากวิธีการของสตีล ทอมป์สัน ซึ่งแบ่งประเภทของอนุภาคออกเป็น 3 ประเภท คือ ตัวละคร วัตถุสิ่งของ และเหตุการณ์หรือพฤติกรรม (ศิริพร ณ ถลาง, 2557) และวิเคราะห์ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในรายการ 3) นำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอผลที่ได้จากการวิจัยโดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์และยกตัวอย่างประกอบการอธิบาย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. อนุภาคเหนือธรรมชาติในรายการช่องส่องผี แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ อนุภาคตัวละคร อนุภาควัตถุสิ่งของ และอนุภาคเหตุการณ์หรือพฤติกรรม ดังนี้

1.1 อนุภาคตัวละคร

อนุภาคตัวละครจำนวน 32 อนุภาค จัดกลุ่มและเรียงลำดับตามความถี่ที่ปรากฏ จากมากที่สุดไปยังน้อยที่สุด คือ อนุภาคเปรต ปรากฏ 13 เรื่อง อนุภาคเทวดา ปรากฏ 10 เรื่อง อนุภาคพญานาคและอนุภาคนางไม้ ปรากฏอนุภาคละ 9 เรื่อง อนุภาคนางตะเคียน

และอนุภาคเจ้าพ่อเจ้าแม่ ปรากฏอนุภาคละ 7 เรื่อง อนุภาคปีศาจ ปรากฏ 6 เรื่อง อนุภาคผีพราย อนุภาคผีหัวขาด และอนุภาคยักษ์ ปรากฏอนุภาคละ 4 เรื่อง อนุภาคยายกะลาตากะลี อนุภาคผีเด็กที่เกิดจากการทำแท้ง และอนุภาคผีตายทั้งกลม ปรากฏอนุภาคละ 3 เรื่อง อนุภาคปูโสมเฝ้าทรัพย์ อนุภาคผีเจ้าที่ อนุภาคคนหนังเหนียว อนุภาคผีปอบ อนุภาควิญญานทหารโบราณ อนุภาคตันโพธิ์ศักดิ์สิทธิ์ อนุภาคผีบรรพบุรุษ และอนุภาคนางฟ้า ปรากฏอนุภาคละ 2 เรื่อง อนุภาคบริวารของพระยายมราช อนุภาคนางตานี อนุภาครุกขเทวดา อนุภาคต้นไม้ดูดวิญญาน อนุภาคพระอินทร์ อนุภาคแม่ย่านาง อนุภาคแมงสีหนูห้าตา อนุภาคจระเข้กายมนุษย์ อนุภาคเจ้าบ้านเจ้าเรือน อนุภาคกุมารทอง และอนุภาคพญาครุฑ ปรากฏอนุภาคละ 1 เรื่อง

1.2 อนุภาควัตถุสิ่งของ

อนุภาควัตถุสิ่งของจำนวน 10 อนุภาค จัดกลุ่มและเรียงลำดับตามความถี่ที่ปรากฏ จากมากที่สุดไปยังน้อยที่สุด คือ อนุภาคเครื่องรางของขลัง ปรากฏ 6 เรื่อง อนุภาครูปปั้นผีสิงและอนุภาคเสาดกน้ำมัน ปรากฏอนุภาคละ 3 เรื่อง อนุภาคอาวุธวิเศษ ปรากฏ 2 เรื่อง อนุภาคไม้กางเขน อนุภาคกระจกผีสิง อนุภาควัตถุสิ่งของอาถรรพ์จากสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ อนุภาคประตุมิติ อนุภาคพระพุทธรูปพูดได้ และอนุภาคบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ปรากฏอนุภาคละ 1 เรื่อง

1.3 อนุภาคเหตุการณ์หรือพฤติกรรม

อนุภาคเหตุการณ์หรือพฤติกรรมจำนวน 19 อนุภาค จัดกลุ่มและเรียงลำดับตามความถี่ที่ปรากฏ จากมากที่สุดไปยังน้อยที่สุด คือ อนุภาคการอุทิศส่วนบุญ ปรากฏ 14 เรื่อง อนุภาคการกลับชาติมาเกิด ปรากฏ 8 เรื่อง อนุภาควิญญานยึดติดกับพฤติกรรมเมื่อยังมีชีวิต และอนุภาคการขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปรากฏอนุภาคละ 6 เรื่อง อนุภาคผีกินเครื่องเซ่นและอนุภาคเมืองลับแลหรือเมืองบังบด ปรากฏอนุภาคละ 5 เรื่อง อนุภาคผีเข้าสิงคน อนุภาคตัวตายตัวแทน และอนุภาคสิ่งเหนือธรรมชาติทำให้กล้องใช้งานไม่ได้ ปรากฏอนุภาคละ 4 เรื่อง อนุภาคอาถรรพ์เมรุเผาศพ ปรากฏ 3 เรื่อง อนุภาคผีปิดตา อนุภาคการแก้ดวงตก อนุภาคอาถรรพ์ 49 วัน อนุภาคการทำเสน่ห์ อนุภาคผีอำ อนุภาคข้อห้ามเดินลากขาเพราะจะลบหลู่ผี อนุภาคผลจากการใส่บาตร อนุภาคข้อห้ามผู้หญิงเข้าไปในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และอนุภาคข้อห้ามเข้าใกล้กำแพงคุกเพราะจะโดนอาถรรพ์ ปรากฏอนุภาคละ 1 เรื่อง

2. ความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติในรายการช่องส่องผี แสดงให้เห็นความเชื่อต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยร่วมสมัย ดังนี้

2.1 ความเชื่อเรื่องการอุทิศส่วนบุญ จากเรื่องผีเอียน!!! วัดบ้านแก ในคำพูดของ อ.เรนนี่ ดังนี้

“ขอยกส่วนบุญ ส่วนกุศล ที่ข้าพเจ้า ได้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบแล้ว ในทุกบุญบารมี ในการสร้างพระสร้างวัด การช่วยเหลือสรรพสัตว์ทั้งหลาย การประกอบสัมมาอาชีวะที่สุจริต การคิดดี พูดดี ปฏิบัติดี การปฏิบัติตนอยู่ในศีลห้าศีลแปด และรวมไปถึงบุญบารมีทุกบุญบารมีที่ข้าพเจ้าได้

ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอันบริบูรณ์แล้ว ขอให้จงถึงแล้วแก่ดวงจิตดวงวิญญาณทั้งหลายที่อยู่ ณ เบื้องหน้าของข้าพเจ้าอยู่ ณ เบื้องหลังของพ่อท้าวเวสสุวรรณนี้ ขอให้จงรับบุญกุศลของข้าพเจ้าและทีมงาน ท่านใดที่ทุกข์ขอให้พ้นแล้วจากทุกข์ทั้งหลาย ท่านใดที่สุข ขอให้จงมีแต่ความสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป หากท่านใดที่ต้องการหลุดออกจากบ่วง บ่วงกรรมทั้งหลายที่ถูกกักขัง อยู่ ณ สถานที่แห่งนี้ ให้จงรับบุญกุศลจากข้าพเจ้า เพื่อปรับเปลี่ยนภพภูมินับแต่บัดนี้ด้วยเทอญ สาธุ ๆ ๆ” (สุระประภา หิริญฺปุณฺณโชติ และคณะ, 2562)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงความเชื่อเรื่องการอุทิศส่วนบุญ จากคำพูดของผู้ดำเนินรายการที่สื่อให้เห็นว่า มนุษย์ที่ได้ทำความดีสามารถอุทิศส่วนบุญที่เกิดจากการทำความดีนั้น ให้แก่ดวงวิญญาณเพื่อให้ดวงวิญญาณได้พ้นทุกข์หรือมีความสุขมากขึ้นกว่าเดิม และผลจากการอุทิศส่วนบุญจะทำให้ดวงวิญญาณได้หลุดออกจากบ่วงกรรมหรือหลุดพ้นจากสถานที่กักขังและปรับเปลี่ยนภพภูมิ

2.2 ความเชื่อเรื่องการกลับชาติมาเกิด จากเรื่องวิญญาณอายุพันปีค้าลูกเสือ กำแพงแสน ในคำพูดของ อ.เรนนี่ ดังนี้

“ที่คุณป่าอยู่ที่นี่ได้และมาเป็นผู้คอยดูแลที่นี่ได้ เพราะว่าคุณป่าเ็นยอดดิดชาติเคยมีความเกี่ยวพันกับเจ้านางที่เมืองทวารวดีที่นี่ เคยรับใช้ เคยเป็นนางก้นห้อง เคยทำอาหาร คุณป่าก็เลยหลีกเลียงการเป็นแม่บ้าน เป็นคุณยาย ต้องทำอาหาร ต้องดูแลทุกคนไม่ได้ใจคะ ถึงคุณป่าอยากจะทำลาออก อยากไปอยู่ที่อื่นก็อยู่ไม่ได้” (สุระประภา หิริญฺปุณฺณโชติ และคณะ, 2562)

ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นความเชื่อที่ว่า อดีตชาติของคุณป่าผู้ดูแลค่ายลูกเสือกำแพงแสนเคยมีความเกี่ยวพันกับสถานที่แห่งนี้ ในชาติปัจจุบันคุณป่าจึงได้กลับชาติมาเกิดเป็นผู้ดูแลสถานที่แห่งนี้

2.3 ความเชื่อเรื่องการขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จากเรื่องสิ่งลี้ลับ ตลาดเก่าห้อง ในคำบอกเล่าของ อ.เรนนี่ ดังนี้

“ถ้าการกราบสักการะท่านขุนกำแพงเนี่ย สิ่งที่ได้ก็คือท่านจะช่วยในเรื่องของธุรกิจการค้า ที่มันคง ใครทำธุรกิจนะคะ ไม่ว่าจะเรื่องอะไรก็แล้วแต่ เรื่องเปิดร้านอาหาร ทำธุรกิจเปิดบริษัท หรือค้าขายทั้งออนไลน์แล้วก็ค้าขายที่มีหน้าร้านแล้วรู้สึกเจียบขอใครไม่ได้สักที มาขอท่าน ท่านช่วย เพราะท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความขยันกระตือรือร้นและชอบทำมาหากินตื่นเช้านอนไว ตื่นเช้าคะ กินไม่ต้องเยอะ ขยันทำงานถึงท่านจะเป็นท่านขุนแต่ท่านก็ทำมาหากินยกข้าวสารเป็นกระสอบ ๆ ได้อะคะ” (สุระประภา หิริญฺปุณฺณโชติ และคณะ, 2562)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นความเชื่อว่า วิญญาณขุนกำลังที่ตลาดเก่า ห้างให้พรแก่คนที่มาขอพร ซึ่งจะช่วยให้ธุรกิจ เช่น ร้านอาหาร ร้านค้า การขายของออนไลน์ มีความเจริญก้าวหน้าได้

2.4 ความเชื่อเรื่องการเซ่นไหว้ผี จากเรื่องโรงพยาบาลร้าง..แยกนพวงศ์ ในคำกล่าวของ อ.เรนนี่ เมื่อทำพิธีเซ่นไหว้ ดังนี้

“ข้าพเจ้า แต่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ที่อยู่ ณ สถานที่แห่งนี้ ณ เคหะสถานที่แห่งนี้ เจ้าที่ เจ้าทาง เจ้าทุ่งเจ้าท่า เจ้าป่าเจ้าเขา เจ้าห้วยเจ้าหนอง เจ้าคลองเจ้าบึง แต่ดวงจิต ดวงวิญญาณผู้มีฤทธิ์ทุก ๆ พระองค์ ที่อยู่ ณ สถานที่แห่งนี้ แต่เหล่าสัมภเวสี ผีไม่มีญาติทั้งหลาย และรวมไปถึง ดวงจิตดวงวิญญาณ ผีร่อนเร่พเนจร ที่อดอยากไม่ได้รับเครื่องเซ่นสักการะหรือบุญกุศลจากผู้ใด ขอให้ท่านทั้งหลายจงมาปรากฏตัว ณ สถานที่แห่งนี้ เพื่อรับบุญกุศล จากข้าพเจ้า เอ๊ย ชื่อ นามสกุล วันเดือนปีเกิด และทีมงาน ขอให้ท่านทั้งหลาย จงมารับอาหารเครื่องเซ่น ที่ข้าพเจ้า และบริวาร พร้อมจะมอบให้ อันประกอบไปด้วย น้ำแดง น้ำเปล่า นมเนย และขนม และรวมไปถึงเครื่องสังฆทาน ผ้าไตรจีวร นับแต่บัดนี้” (สุระประภา หิริญปณญะโชติ และคณะ, 2562)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นความเชื่อว่า ผีสามารถรับอาหารจากมนุษย์ผ่านพิธีเซ่นไหว้ด้วยการบอกชื่ออาหารรวมทั้งของที่นำมาเซ่นไหว้และเรียกผีให้มารับของเซ่นไหว้โดยบอกชื่อนามสกุลวันเดือนปีเกิดของผู้เซ่นไหว้ เพื่อระบุตัวผู้ให้และผู้รับอย่างเจาะจง

2.5 ความเชื่อเรื่องผีเข้าสิงคน จากเรื่องบ้านอาถรรพ์ ปีศาจหลอนในคำพูดของ อ.เรนนี่ ดังนี้

“เขาไปไม่ไกลหรอกค่ะ เป็นเหตุ มันเกิดจากเรื่องของวิญญาณเข้าไปสิงร่างคนที่ไม่มีศีล” (สุระประภา หิริญปณญะโชติ และคณะ, 2562)

คำพูดดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า คนที่ไม่รักษาศีลจะถูกผีเข้าสิงได้ง่าย

2.6 ความเชื่อเรื่องตัวตายตัวแทน จากเรื่อง “ผีสาวชุดแดง” สะพานบางปะกง ในคำบอกเล่าของ อ.เรนนี่ ดังนี้

“เขาบอกเมื่อ 2-3 วันที่แล้วมีคนตายพอดี เขาก็เลยเหมือนแบบ ได้ออกจากการเป็นแบบตัวตายตัวแทน อะไรแบบนี้ค่ะ” (สุระประภา หิริญปณญะโชติ และคณะ, 2562)

จากตัวอย่างข้างต้น ในคำพูดของ อ.เรณูจากเรื่อง “ผีสาวชุดแดง” สะพานบางปะกง แสดงความเชื่อว่า ผีต้องการตัวตายตัวแทนเพื่อให้ตนเองได้หลุดพ้นจากสถานที่ที่ตนเองเสียชีวิต

อนุภาคเหนือธรรมชาติในรายการช่องส่องผี มีความเชื่อมโยงกับความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติของสังคมไทยร่วมสมัย โดยแสดงให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งลี้ลับที่มีพลังอำนาจ สามารถให้คุณหรือให้โทษได้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

อนุภาคเหนือธรรมชาติในรายการช่องส่องผีทั้งอนุภาคตัวละคร อนุภาควัตถุสิ่งของ และอนุภาคเหตุการณ์หรือพฤติกรรม เมื่อจัดลำดับด้วยการหาความถี่ที่ปรากฏ พบว่า อนุภาคตัวละครที่พบมากที่สุดคืออนุภาคเปรต อนุภาควัตถุสิ่งของที่พบมากที่สุดคืออนุภาคเครื่องรางของขลัง และอนุภาคเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่พบมากที่สุดคืออนุภาคการอุทิศส่วนบุญ แสดงถึงการนำเสนอเรื่องราวเหนือธรรมชาติของรายการที่เน้นอนุภาคเปรตที่ได้รับความทุกข์ทรมานจากการกระทำความผิด เชื่อมโยงกับอนุภาคการอุทิศส่วนบุญเพื่อให้หลุดพ้นจากความทุกข์ หลุดพ้นจากบ่วงกรรมหรือหลุดพ้นจากสถานที่ที่ถูกกักขัง เป็นไปตามที่งานวิจัยของนลิน สินธุประมา ศึกษาเรื่องผีในสังคมไทยร่วมสมัย: บทบาทและการผสมผสานทางวัฒนธรรม พบว่า อนุภาคผีแสดงให้เห็นว่าผีจำนวนมากไม่ได้มีเจตนาร้าย แต่เป็นดวงวิญญาณที่ต้องการความช่วยเหลือ เพื่อให้หลุดพ้นจากสถานที่ที่ตนเองสิงสู่หรือยึดติดอยู่ได้ (นลิน สินธุประมา, 2560) ส่วนอนุภาคเครื่องรางของขลัง ที่ทางรายการมุ่งนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับปาฏิหาริย์จากวัตถุที่เชื่อว่าให้คุณแก่ผู้ครอบครอง ตรงกับข้อค้นพบของกชกร ตูลารักษ์ ศึกษาความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับการค้าขายอาหารในมหาวิทยาลัยรามคำแหงพบว่า เครื่องรางของขลัง คือวัตถุที่เชื่อกันว่าศักดิ์สิทธิ์ มีพลังอำนาจ ให้คุณแก่ผู้ครอบครอง ช่วยให้เกิดโชคลาภ เจริญรุ่งเรืองหรือมีเสน่ห์ บางชนิดช่วยป้องกันอันตรายทำให้อยู่อย่างคงกระพัน และให้คุณทางเจริญรุ่งเรืองหรือเมตตามหานิยมได้อีกด้วย (กชกร ตูลารักษ์, 2546)

ความเชื่อเรื่องการอุทิศส่วนบุญ แสดงให้เห็นว่าการอุทิศส่วนบุญแก่ดวงวิญญาณจะทำให้ดวงวิญญาณหลุดพ้นจากความทุกข์ หลุดออกจากบ่วงกรรมหรือหลุดพ้นจากสถานที่กักขังและปรับเปลี่ยนภพภูมิ เป็นไปตามที่งานวิจัยของพระวงศ์สรสิทธิ์ รติโกและคณะ ศึกษาคุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อพุทธศาสนิกชนไทย: กรณีศึกษาสำนักปฐวรธรรม พบว่าการแผ่พลังเมตตาจิตผ่านบทสวดมนต์เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีความขลัง มีฤทธิ์ มีเดช มีอำนาจ มีความบริสุทธิ์อยู่ในตัว โดยอาศัยบทสวดเป็นสื่อแปรสภาพให้เป็นพลังงานพิเศษผ่านกระแสจิต จนเกิดเป็นบุญแผ่ให้เหล่าเทวดา มนุษย์ อมนุษย์ สรรพสัตว์ สรรพวิญญาณทั้งหลายให้พ้นจากความทุกข์ (พระวงศ์สรสิทธิ์ รติโก และคณะ, 2561)

ความเชื่อเรื่องการกลับชาติมาเกิด แสดงให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับการเวียนว่ายตายเกิด ซึ่งตรงกันกับงานวิจัยของ ราชนัย นิลวรรณภา และพิพัฒน์ ประเสริฐสังข์ ศึกษาวรรณกรรมชาตกพื้นบ้านอีสาน : ภาพสะท้อน อัตลักษณ์ด้านความเชื่อ วิถีชีวิตประเพณีและพิธีกรรม จากการศึกษาประเด็นการเวียนว่ายตายเกิดปรากฏภาพการม้วนชาติหรือม้วนชาดกของพระโพธิสัตว์ เป็นการเวียนว่ายใช้ชาติก่อนที่จะบรรลุเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า (ราชนัย นิลวรรณภา และพิพัฒน์ ประเสริฐสังข์, 2559) อีกทั้งงานวิจัยของพระมหาโสฬส ชนุตตโม (พรมมา) ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องพรหมันในปรัชญาเวทตามทรรศนะพุทธปรัชญาเถรวาท ซึ่งแสดงความมนุษย์ผู้ที่ยังมีกิเลสยังคงต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏฏะสงสาร (พระมหาโสฬส ชนุตตโม (พรมมา), 2560)

ความเชื่อเรื่องการขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แสดงให้เห็นว่าคนในสังคมต้องการที่พึ่งทางใจเป็นแรงผลักดันในการดำเนินชีวิต เช่น การทำธุรกิจ การประกอบอาชีพค้าขายที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยช่วยเหลือให้มีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งมีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกันคืองานวิจัยของ อธิราชย์ นันขันตี ศึกษาวิจัยเรื่อง การนับถือผีของชาวไทยย้อ: ความสัมพันธ์ด้านความเชื่อและนิเวศวิทยาวัฒนธรรม พบว่า ชาวไทยย้อมีความเชื่อว่าผีเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์คอยช่วยเหลือปกป้องคุ้มครองให้อยู่เย็นเป็นสุข ดำเนินชีวิตอย่างมั่นคงปลอดภัย (อธิราชย์ นันขันตี, 2558)

ความเชื่อเรื่องการเซ่นไหว้ผี แสดงให้เห็นพิธีเซ่นไหว้ผีด้วยอาหาร โดยเรียกผีที่ต้องการให้มารับอาหารและระบุตัวตนของผู้ให้รวมทั้งระบุชื่ออาหารและสิ่งของที่นำมาเซ่นไหว้ ผลการวิจัยใกล้เคียงกันกับงานวิจัยของ อธิราชย์ นันขันตี ซึ่งได้กล่าวถึงพิธีกรรมเลี้ยงผีปู่ตาโดยมีอาหารคาวหวานในพิธีกรรม และมีเฒ่าจ้ำเป็นผู้นำกล่าวแทนชาวบ้าน ในเนื้อหาสาระได้เชิญผีปู่ตามากินอาหารที่นำมาเซ่นไหว้ (อธิราชย์ นันขันตี, 2558)

ความเชื่อเรื่องผีเข้าสิงคนและความเชื่อเรื่องตัวตายตัวแทน ซึ่งแสดงให้เห็นความเชื่อว่าจะเข้าสิงคนที่ไม่รักษาศีล และแสดงให้เห็นความต้องการของผีที่อยากจะหลุดพ้นจากสถานที่ที่ตนเองเสียชีวิต ใกล้เคียงกับงานวิจัยของ รัชชานนท์ จิตธีรสรพและนรุตม์ คุปต์ธนโรจน์ ซึ่งพบว่ามี อนุภาคผีเข้าสิงคน และแบบเรื่องผีหาตัวตายตัวแทนของเรื่องเล่าสยองขวัญสมัยใหม่ในแอปพลิเคชันจอยลดา แสดงให้เห็นว่า ความเชื่อมีอิทธิพลต่อการสร้างเรื่องเล่าสยองขวัญ ประกอบด้วยการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนา เช่น ศาสนาพุทธผ่านพิธีกรรมป้องกันภูติผีปีศาจที่มาหลอกหลอนคน (รัชชานนท์ จิตธีรสรพ และนรุตม์ คุปต์ธนโรจน์, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ สามารถสรุปได้ว่า อนุภาคเหนือธรรมชาติในรายการช่องส่องผีแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ อนุภาคตัวละคร อนุภาควัตถุสิ่งของ และอนุภาคเหตุการณ์หรือพฤติกรรม ซึ่งเชื่อมโยงกับความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติเกี่ยวกับสิ่งลี้ลับที่มีพลังอำนาจ ได้แก่ การอุทิศ

ส่วนบุญ การกลับชาติมาเกิด การขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การเซ่นไหว้ผี ผีเข้าสิงคน และตัวตายตัวแทน ทำให้เกิดความตระหนกในการทำมาค้าขาย รักษาศีล ต้องการหลุดพ้นจากความทุกข์และอาศัยสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติตนของคนในสังคมให้อยู่ในศีลธรรม ข้อเสนอแนะ คือ ใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจในเรื่องเหนือธรรมชาติของรายการผีในประเทศไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการสร้างสรรค์ผลงานในสื่อออนไลน์ที่คนทั่วไปให้ความสนใจ และข้อเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป คือ การศึกษาอนุภาคเหนือธรรมชาติในรายการผีรายการอื่น ๆ ในประเทศไทยที่มีผู้ชมเป็นจำนวนมาก

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ มาจากวิทยานิพนธ์เรื่อง “อนุภาคและแบบเรื่องของเรื่องเหนือธรรมชาติในรายการช่องส่องผีที่นำเสนอผ่านเว็บไซต์ยูทูบ พ.ศ. 2562-2563” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง

- กชกร ตูลารักษ์. (2546). ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับการค้าขายอาหารในมหาวิทยาลัยรามคำแหง. ใน สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กฤตยา ณ หนองคาย. (2556). พระเอกและผู้ร้ายในภาพยนตร์แนวต่อสู้ผจญภัยของไทย: การวิเคราะห์ลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรม. ใน ดุษฎีนิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คมกฤช อู่ยเต็กเค่ง. (2560). ภารตะ-สยาม? ผี พราหมณ์ พุทธ? (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- นลิน สีนธูประมา. (2560). เรื่องผีในสังคมไทยร่วมสมัย: บทบาทและการผสมผสานทางวัฒนธรรม. ใน รายงานการวิจัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประคอง นิมมานเหมินท์. (2551). นิทานพื้นบ้านศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาโสฬส ชนุตโตโม (พรมมา). (2560). ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องพรหมันในปรัชญาเวทानตะตามทรรศนะพุทธปรัชญาเถรวาท. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(2), 561-576.

- พระวงศ์สรสิทธิ์ รัตติโร และคณะ. (2561). คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อพุทธศาสนิกชนไทย: กรณีศึกษาสำนักปฐวรธรรม. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 3(2), 79-94.
- รัชชานนท์ จิตธีรสรพ และนฤตม์ คุปต์ธนโรจน์. (2562). อนุภาคและแบบเรื่องของเรื่องเล่า สยองขวัญสมัยใหม่ในแอปพลิเคชันจอยลดา. ใน อาริรัตน์ แยมเกษร (บรรณาธิการ). งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2562 (หน้า 972-983). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ราชันย์ นิลวรรณภา และพิพัฒน์ ประเสริฐสังข์. (2559). วรรณกรรมชาดกพื้นบ้านอีสาน: ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ด้านความเชื่อ วิถีชีวิตประเพณีและพิธีกรรม. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน, 3(1), 85-97.
- ศิริพร ณ ถลาง. (2557). ทฤษฎีคติชนวิทยา: วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุระประภา หิรัญบุญญะโชติ และคณะ. (2562). ช่อง-ส่อง-ผี. เรียกใช้เมื่อ 8 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://youtube.com/channel/UC3vZKDNxUue2Ed6AjSUcgxQ>
- อติราชย์ นันชนันตี. (2558). การนับถือผีของชาวไทยย้อ: ความสัมพันธ์ด้านความเชื่อและนิเวศวิทยาวัฒนธรรม. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรณิชา เจริญสุข. (2562). ความสัมพันธ์ของคนกับผีในภาพยนตร์ผีไทย กรณีศึกษาภาพยนตร์ตระกูลปอบ. ใน สารนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.